

PROLEG

No cal ser pescador de perles pera saber-ne trobar en gran, i de les més fines, en l'admirable LLIBRE DE L'AMIC I L'AMAT: elles mateixes venen a les mans de qui l fulleja: basta dir que vessa per totes bandes, ensems que l'esperit de l'Evangeli, el perfum de la més alta poesia. Lo que no es tant facil trobar es la perlera del llibre, que es rarissim i sols se troba en el recó més amagat de les biblioteques. ¿Per què, en un temps en que la premsa tot ho devora pera escampar-ho l'endemà als quatre vents de la publicació, sols L'AMIC I L'AMAT, el veritable llibre d'or de nostra literatura, es poc més conegut que si fos inedit? ¿Per què en un temps en que tant se somnia i s'escriu d'amor sols es oblidada dels homens l'amor de Jesucrist? ¿Per què, quan el mal s'enfaristola i surt a fatxendejar per tots els camins i carreres, el bé s queda tancat i reclòs dintre la capsa, com si tingués por de la

llum? Si L'AMIC I L'AMAT fos inspirat per amors terrenals i miserables, seria traduït a totes les llengües i es trobaria en totes les llibreries; més perquè parla de l'amor d'un Déu fet home que s deixà crucificar per amor nostre, no s troba en cap.

Tot això m deia a mi mateix la primera vegada que tinguí la sort de veure-l en la Biblioteca provincial de Sant Joan, i això m dic encara després de trenta anys de llegir-lo, d'admirar-lo i d'anyorar-lo, puix sols n'he pogut posseir la dolenta copia que llavors me vaig traure. Veus-aquí lo que me mou i obliga a estampar aquest florilegi. Com me vingué l'idea d'escriure-l no es pas llarg de contar.

Un cap-vespre dels ultims de 1894 truquí a la porta de l'ermita de Miramar demanant aculliment, i sos pobres ermitans, de bon grat i ab una cara que traïa la bondat del seu cor, mel donaren. Sobre la tauleta del senzill allotjament que m'oferiren prop del plat de seca i virolada sopa mallorquina i de l'escudella mengivola de fonolls marins que m donaren pera sopar, hi havia, quines postres pera mi!, el LLIBRE DE L'AMIC I L'AMAT amanit ab uns comentaris castellans. A desgrat de la són que tenia, vaig llegir-los d'un cap a l'altre, i aquelles *dialogacions* i *cantics* que sabia mig de cor, me feren una impressió tota nova, i en aquella soletat, en el bell cor de la nit, davant l'imatge de son illuminat autor, que lluïa en marc tant pobre com son habit en la paret, com a primer i principal ornament de la cambra, els trobí un nou sentit i una sabor mis-

tica superior a la de tots els llibres místics escrits per la mà de l'home. Aquella sentor regalada m tornà al paladar de la memoria tota la nit, i esperí la claror del dia mig despert i mig en somnis, assaborint, i no sé si diga remugant, aquells misteriosos conceptes sempre ab creixenta fruició. Fòra dels llibres sàgrats, jo no recordo haver llegida poesia mística més alta i que entrés més sobiràment esbalaïdora i lluminosa en la meva ànima.

L'endemà, després de celebrar la santa missa en la capella dels Penitents, baixí a l'ermita de la Santíssima Trinitat, on resta encara alguna ruïna del convent de Ramon Llull, el primer de missionistes que hi ha hagut; pugí a la Cova, aon diuen que escrigué algun de sos millors llibres; visití les ruïnes de les ermites velles tal volta habitades per anacoretas contemporanis seus; m'enfilí a les cingleres de l'Alsina borda i l'Atalaia vella, dominadores d'aquells sàgrats indrets; davallí d'aquella mar que ell contemplaria en extasi tantes vegades, i, sense adonar-men, trobí que ls pensaments en prosa que havia llegits la vetlla abans, anaven prenent, tot rodolant pels recons de la memoria, el fullatge del vers i la girada i l'aire de la poesia.

Grans mercès a la generosa i amable hospitalitat de l'arxiduc D. Lluís Salvador, qui s dignà servir-me de guia per aquells boscos i serres veïnes. Tot contant-me fil per randa en el lloc mateix totes ses tradicions i llegendes, poguí allargar-hi l'estada alguns dies i meditar de nou aquells *Cantics entre la vinya i el fenollar*, aon probablement foren escrits,

escalfar-me a llur escalfor i ab la seva llum illuminat traduir-ne alguns altres a mon llenguatge. Tot allí m'ajudava i em donava la mà en l'obra; les imatges mateixes que jo tenia davant els ulls podien haver-li inspirades an Ell les idees que jo posava en vers. ¿Qui sab si l'*Aubó*, aquell lliri blanc tant bonic com abundós i de tant bon auguri, que diuen per allí fa dir als pagesos: «Any d'aubons, any de gabaions», li posà a la ploma l cantic: «Entrà l'Amic en l'hort d'amor, i veu-hi un bell lliri i alegrà-s, per quant aquell lliri li representava l seu Amat»? ¿Qui sab si la Font que s troba al peu del camí, entre la capella i l'hosteria, li inspirà l'altre cantic no menys admirable: «Bevia l'Amic en la font de l'Amat i embriagà-s d'amor»? ¿Qui sab si aquells horts i vergers eren els *horts* i *vergers* de que parlava l'Amic, i sos camins les tant anomenades *carreres* que l'hi duien? Eren les mateixes *flors* les que hi *florien*, eren els mateixos *papellons* els que hi *volaven* i els mateixos *aucells* els que hi *cantaven a l'alba*. Per fosca i desentonada que sia ma veu, jo no podia quedar mut en el concert que allí les criatures totes aixecaven a l'Amat, i, no sentint-me capaç d'inventar una nota digna, i ni volent ni gosant aixecar la veu a casa del gran mestre, repetia a ma faisó i manera, com un humil ressò, les notes divines de son cantic.

Quinze mesos després, el primer dilluns de Quaresma, circumstancies de que no m voldria recordar me tragueren de Barcelona i m'obligaren a cercar un redós sota l mantell de la Verge del Carme

en el carrer de Santa Creu de Vallcarca. Desitjant estar-hi ab bona companyia aconsoladora i remeiera de mos mals, me n'hi vinguí ab una estampa del venerable martir Ramon Llull que duguí de Palma, i per llibre de meditacions en harmonia ab l'estat de la meva ànima me n'hi duguí l D'AMIC I D'AMAT i per entreteniment els versos començats en son ermitatge.

En els llengoteigs que sem tiraven volia aconsolar-me llegint que «si no hagués haguda pietat (l'Amat) no m'haguera turmentat de sospirs e de plors e de trebayls e de langors»; i en la soletat i pobresa en que m deixaren gairebé tots els amics, volia acompanyar-me ab Aquell que «tenia per riqueses les paubretats y per repòs els languiments», per «benaurança la malanança sostinguda per amor», i per «miseria lo cumplir en est mon sos deures, per so car a los breus delictes seguesquen turments perpetuals». Lo desitjava per guia «en les carreres d'aquest mon, per mi ben longues y perilloses» i «poblades de consideracions e de sospirs e de gloria», fins a trobar els «fruyts, d'amors». I desitjava encara més lligar-me pera sempre a l'Amat «ab aquella corda ab que les sues amors se nuaven». Me calia apendre que «lo senyal de l'Amat apart en l'Amich» qui per amor es en tribulació, i que aqueixes «senyals de les amors que l'Amic fa a son Amat son en lo començament plors, en lo mig tribulacions, e en la fi la mort»; i, per ultim, me calia entrar d'una vegada i enfortir-me en la difícil i aconsoladora doctrina de que

les «tribulacions, plors, sospirs, tristors, trebayls y perills son delectació de l'Amat».

El lloc de Santa Creu, per bonic que sia, no es pas comparable, ni de lluny, ab el vessant de Miramar, més ne té alguna cosa, i ma bona voluntat n'hi afegia alguna altra pera augmentar la retirança. Ací hi ha una ermita com allí, encara que més humil i nua, i, si no es dedicada a la Santissima Trinitat, ho es a la Verge Maria, que n'es el sagra-ri. Ací també hi ha devotes coves de penitents com allí, també l'arritjol sarmentós s'hi entrelliga ab l'arc i la romaguera pera tancar els camins, i les etzavares i figueres de moro, ab ses urpes verinoses, com el drac de la falla, aturen d'assaltar els jardins. Desde ací s veu la mar, bé que un xic més llunyana que allí, i *vinyes* i *fenollars*, i camps i boscuries, i una gota d'aquella soletat d'allí tant dolça, tant plamenta i inspiradora. En el cel que s veu blavejar per entre les branques de les oliveres del Carmel, Horta, Vall d'Hebron i del torrent Maduixer, com entre les de la Illa, m'esforçava en reveure l'Amat del meu cor, qui volgué morir clavat de peus i mans en l'olivera del Calvari. Sota ls reinosos pins de Sant Genís d'Agudells i de Valldaura vaig corretgir i acabar els versos començats a l'ombra de les alzines de Miramar, i, bé o malament, l'obra quedà llesta desde la florida dels ametllers i les violes fins a la dels lliris de Sant Antoni.

Els devots del beat i els admiradors del savi doctor me poden agrair, si altre no, l'impressió d'una nova tria de sos canticos i de sos pensaments

més triats. Alguns estan com en l'original, fins ab les mateixes paraules, havent-hi afegit solament els consonants i la cadencia; altres ne són com una glosa o comentari poetic, no sé si prou ensopegat.

Bé ho sé prou de que en cap dels Canticos l'original hi haurà guanyat res, i fins de que, sense voler-ho, en alguns hi haurà perdut, més espero que no hauré decantat cap de sos conceptes de son primer i veritable sentit, ni hauré fetes malver cap d'aqueixes joies divines que tant estimo. Veus-aquí justificat el meu atreviment d'haver posades mes mans barroeres en eixa obra sagrada. La mateixa amor de l'Amat que fou l'inspiradora d'aqueixos pensaments n'ha sigut la traductora, movent-me i obligant-me a mi, n'estic segur, a posarlos en vers a la moderna pera fer-ne agraciats present a les ànimes, si alguna n'hi ha en nostres fredorosos dies que n senti la ferida. Passava jo assedegat per la vinya de l'Amic, i sabent que es tant bo, el Sant m'ho perdoni, me n'he presos uns gotims dels que més rossejaven i més denteta feien. Passava per vora l verger de l'Amat, i hi he vistes tantes i tant belles flors que he caigut en la temptació de cullir-ne unes quantes de les més vistoses, que avui oferesc als aimadors de la bella poesia mistica. Totes elles, desde la primera a l'ultima, són del jardí del venerable mestre: jo sols reclamo com a propi les quatre fulles de falguera ab que he guarnida l'humil toia i el pobre fil de la versificació ab que l'he lligada.

I ara, oh llegidor, sia Jesús l'Amat dels nostres cors.

L'ermita de Miramar
m'apareix un colomar
ont un vol d'ànimes belles
volen entre flors i estelles,
entre cel i terra i mar.

Dins la mateixa nit del 10 de Desembre de 1895